

Protocol Pestvrije school

Iedereen is en mag anders zijn, maar we horen bij elkaar!

(Behorend bij protocol 'gewenst gedrag')

Versie: oktober 2016

Inleiding

Waarom een pestprotocol?

De Optimist wil haar kinderen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen. De leerkrachten bevorderen deze ontwikkeling door het scheppen van een veilig klimaat in de school.

Op de Optimist wordt naast het pestprotocol ook het protocol 'Gewenst gedrag' gebruikt. Uitgangspunt van het protocol gewenst gedrag is het goede gedrag te stimuleren door het te benoemen en er complimenten voor te geven en het verkeerde gedrag weliswaar (klein) te bestraffen en te begrenzen maar direct daarvoor ook de helpende hand te bieden om het op te lossen. Het pestprotocol en het protocol gewenst gedrag hebben dan ook grote raakvlakken met elkaar en zijn beiden bedoeld een sociaal veilig klimaat te scheppen. Op de Optimist noemen we het 'De pedagogische huisstijl'.

Ons uitgangspunt is: iedereen is en mag anders zijn maar we horen allemaal bij elkaar. Je kunt niet met alle kinderen bevriend zijn, maar wel tegen alle kinderen vriendelijk zijn. Accepteren van elkaars verschillen en respect hebben voor elkaars uitgangspunten en ideeën horen daar bij.

Het leren omgaan met elkaar verloopt meestal vanzelf goed, maar het kan ook voorkomen dat een kind in een enkel geval systematisch door andere kinderen wordt gepest. Dit is onacceptabel en wij zullen daar gelijk actie op ondernemen. In dit protocol is vastgelegd op welke wijze we het pestgedrag van kinderen aanpakken.

Heeft u vragen naar aanleiding van dit pestprotocol, neem dan gerust contact met ons op.

Team Obs de Optimist

Doelstelling

- Alle kinderen moeten zich in hun basisschoolperiode veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.
- Door middel van regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken.
- Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen, stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan!

Verschil tussen plagen (eenmalig) en pesten (structureel):

Als het als grapje bedoeld is, dan gaat het om plagen. Het wordt pesten wanneer het opzettelijk bedoeld is om iemand te kwetsen. Als het om een structureel en veelvuldig voorkomend iets gaat. Bovendien gebeurt het bij pesten ook nog eens regelmatig zonder dat het kind er iets tegen kan doen.

Uitgangspunten van onze aanpak

Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus aanpakken.

Wij baseren ons daarbij op de volgende uitgangspunten:

Voorwaarden:

- Wij zien pesten als een probleem. Door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouder(s) / verzorger(s) (hierna genoemd: ouder(s)).
- Wanneer het personeelslid signalen van pestgedrag opvangt n.a.v. observatie, informatie van ouders of leerlingen die met het personeelslid praten, wordt verwacht dat het personeelslid hier actie op onderneemt.
- De school wil pestproblemen voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, zal het onderwerp 'pesten' met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.
- Als pesten optreedt, zullen leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat signaleren en duidelijk stelling nemen.
- Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop opsteekt, dan beschikt de school over een directe aanpak (deze wordt verderop in dit document beschreven).
- Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert, dan is de inschakeling van een vertrouwenspersoon nodig. De vertrouwenspersoon (Marianne Harmsen) kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.
- Er is voor de school een gedragspecialist aangesteld (IB-er Anne-Marie van Holst).

Signalen van pesterijen kunnen o.a. zijn:

- altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen,
- zogenaamd leuke opmerkingen maken over een klasgenoot,
- een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven,
- briefjes doorgeven / berichten op Social Media (bijv. Whatsapp, FB),
- beledigen,
- discriminerende of badinerende opmerkingen maken
- opmerkingen maken over kleding,
- isoleren,
- buiten school opwachten, slaan of schoppen,
- op weg naar huis achterna rijden,
- naar het huis van het slachtoffer gaan,
- bezittingen afpakken,
- schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer,
- somatische klachten.

Onze aanpak

In onze aanpak onderscheiden wij een preventieve aanpak om pesten te voorkomen en een aanpak als er toch signalen van pesten zijn. Beide aanpakken worden hieronder uitgewerkt.

Preventief

Op school werken wij met de methode **SOEMO** (*SO*ciaal-*EMO*tionele ontwikkeling). Dit is een wekelijks terugkerende les m.b.v. kaarten, afspraken en (kring)gesprekken.

Met behulp van Soemo kaarten wordt de sociaal-emotionele ontwikkeling van basisschoolleerlingen op preventieve wijze gestimuleerd. Onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar, rollen in een groep, aanpak van ruzies, cyberpesten etc. komen op een groepsdynamische wijze aan de orde.

De nadruk van deze methode ligt op preventieve ondersteuning. De ondersteuning moet leiden tot sociaal-emotionele competentie; het vermogen van kinderen om op een adequate wijze om te gaan met zichzelf, met andere kinderen, met volwassenen en met de wereld om hen heen. Het gaat daarbij om ontwikkelen van kennis, inzicht, vaardigheden en houdingen.

We maken gebruik van het LVS programma ZIEN om een goed beeld te krijgen van de sociaal-emotionele ontwikkeling en het gevoel van veiligheid van de kinderen. In dit systeem vullen de kinderen, vanaf groep 4, zelf 2x per jaar een vragenlijst in.

Een veilige en fijne school

Ieder kind op onze school heeft recht op acceptatie en waardering als individueel persoon. Een eerste taak van de school is het realiseren van een plek waar kinderen zich geborgen en veilig voelen. Pas dan kan een kind tot maximale ontplooiing komen.

Voorbeeldgedrag

Het **voorbeeld** van de leerkrachten (en thuis de ouder(s)) is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies zonder geweld worden opgelost en uitgesproken.

Op de Optimist hanteren wij drie basisregels. Deze gelden voor iedereen in de school; leerlingen, ouders en leerkrachten. De regels zijn in elke groep zichtbaar:

De hoofdafspraken zijn:

- *We luisteren naar elkaar en praten rustig en vriendelijk.*
- *We zijn zuinig op elkaar en op elkaars spullen.*
- *We lopen rustig in de school.*

In een sfeer waarin het normaal en vanzelfsprekend is dat je je aan afspraken en regels houdt, voelen kinderen zich prettig en veilig. Deze regels gelden op school en daarbuiten en hangen op een goed zichtbare plaats in de klas.

Naast de methode SOEMO hanteert de Optimist ook een ander programma wat zich bewezen heeft als anti-pestprogramma: Taakspel. Taakspel wordt vanaf schooljaar 2015-2016 gefaseerd ingevoerd.

Taakspel

In verschillende groepen wordt Taakspel gespeeld. Taakspel is een methodiek om taakgericht gedrag te bevorderen (kinderen werken geconcentreerd aan hun taak) en regel-overtredend gedrag te beperken (kinderen houden zich aan de regels). Dit leidt tot een positief onderwijsleerklimaat, waarin zowel kinderen als leerkrachten prettige ervaringen opdoen. Met Taakspel wordt het taakgerichte gedrag van de leerlingen positief beïnvloed door het geven van gerichte complimenten. Doordat er minder verstoringen zijn tijdens een les, kan er beter gewerkt worden. Afhankelijk van de gekozen regels leren leerlingen ook meer rekening te houden met elkaar. Op een prettige manier met elkaar omgaan leidt tot een prettige sfeer in de klas.

De doelen van Taakspel voor de leerlingen zijn als volgt:

- taakgericht gedrag neemt toe;
- regel overtredend gedrag neemt af;
- het wordt rustiger en gezelliger in de klas.

Taakspel werkt met positieve regels en de nadruk wordt gelegd op het gewenste gedrag, dus complimenten zijn gericht op wat de kinderen goed doen. Doordat er meer complimenten uitgedeeld worden en er minder corrigerende opmerkingen gemaakt worden, neemt taakgericht en gewenst gedrag toe en neemt storend of ander niet gewenst gedrag af. Meer informatie over Taakspel is te vinden op www.taakspel.nl.

De 'Pedagogische huisstijl' van De Optimist

Correctie van gedrag

Klein corrigeren, groot complimenteren is ons werkmotto!

Complimentjes geven we klassikaal, correcties geven we zoveel mogelijk in het klein.

Hoe wordt Pestgedrag aangepakt?

Algemene afspraken op de Optimist

- Bij groepsbesprekingen tussen leerkracht en IB-er wordt verslag gedaan van mogelijk pestgedrag in de groep en wat daarmee is gedaan.
- Bij de overdracht aan het einde van het schooljaar wordt melding gemaakt aan de nieuwe leerkracht van voorgedane peestsituaties en wat de huidige stand van zaken is en welke afspraken er met ouders/leerlingen hieromtrent gemaakt zijn.
- In ons leerlingvolgsysteem ParnasSys wordt bijgehouden welke (pest)incidenten er zijn voorgevallen en wat er mee gedaan is.
- Eén keer per jaar vragen wij onze leerlingen m.b.v. een vragenlijst (ZIEN) naar hun welbevinden.

Aanpak van pestgedrag in vier stappen:

Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/of elkaar pesten proberen zij en wij:

Stap 1:

Er eerst zelf (en samen) uit te komen.

Stap 2:

Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft), heeft deze het recht en de plicht het probleem aan een leerkracht voor te leggen.

Stap 3:

De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderingsgesprek en probeert samen met hen de pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken.

Acties:

- De ouder(s) van betrokken kinderen worden op de hoogte gebracht.
- Notitie wordt gemaakt in ParnasSys.

Bij herhaling van pesterijen tussen dezelfde leerlingen volgen sancties (zie bij consequenties).

Stap 4:

Bij herhaaldelijk pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een corrigerend gesprek met de leerling die pest. De fases van bestraffen treden in werking (zie bij consequenties).

De ouder(s) worden op de hoogte gebracht van het pestgedrag. Leerkracht(en) en ouder(s) proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing. In ons administratiesysteem ParnasSys wordt een verslag gemaakt inclusief afspraken.

De leerkracht biedt altijd hulp aan de gepeste én begeleidt de pester, indien nodig (stap 4) in overleg met de ouder(s) en / of interne / externe deskundigen.

Consequenties

Er kan sprake zijn van 2 soorten situaties:

- De leerkracht heeft signalen opgevangen van onderhuids pesten:
In zo'n geval stelt de leerkracht een algemeen probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem in de klas te komen.
- De leerkracht ziet dat een leerling wordt gepest (of de gepeste of medeleerlingen komen het bij hem melden).

Wanneer de hierboven genoemde stap 1 t/m 4 geen positief resultaat oplevert voor de gepeste, wordt overgegaan naar de consequenties. De leerkracht(en) neemt duidelijk stelling in.

De consequentie (straf) is opgebouwd in 3 fases; afhankelijk hoelang van de pester door blijft gaan met het pestgedrag en geen verbetering vertoont in gedrag:

Fase 1:

- Betrokken ouders op de hoogte stellen.
- Time-out op een vast afgesproken plaats.
- Nablijven tot maximaal 30 minuten. Leerkracht stelt ouders hiervan op de hoogte. Hierbij wordt een corrigerend gesprek gevoerd en de gemaakte afspraken worden herhaald. (de ouder(s) worden op de hoogte gebracht en er wordt een notitie gemaakt in ParnasSys).
- Een schriftelijke opdracht (b.v. stelopdracht met de 5 W's (wie, wat, waar, wanneer, waarom)) over de toedracht en de rol in het pestprobleem.
- Door gesprek: bewustwording over wat het gepeste kind aangedaan is.
- Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het einde van iedere week (voor een periode) in een individueel gesprek tussen leerkracht en pester aan de orde (Hiervan wordt een korte notitie in ParnasSys bijgehouden wat de stand van zaken is).
- Opstellen contract (zgn. 'Pestcontract').

Fase 2:

Een gesprek met de ouder(s), als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouder(s) wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken. De school heeft alle activiteiten vastgelegd in ParnasSys en de school heeft al het mogelijke gedaan om een einde te maken aan het pestprobleem (b.v. met een pestprogramma en/of een pestcontract). Oudergesprekken worden nauwkeurig vastgelegd in ParnasSys. In deze fase wordt de IB-er / gedragspecialist betrokken bij de gesprekken.

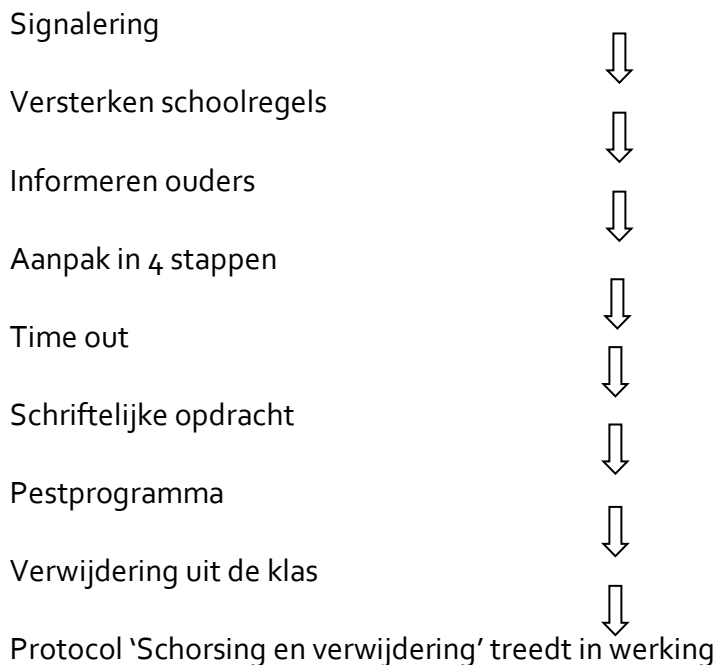
Fase 3:

Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals de gedragspecialist binnen de school, de schoolcoach of de schoolarts van de GGD. Daarnaast

kan, in overleg met de directie, besloten worden de pester voor een bepaalde tijd uit de klas te verwijderen. Hij of zij kan in een andere klas geplaatst worden of op een andere plaats in school waarbij toezicht gehouden wordt. Dit zal bij de directie van de school zijn. Dit kan aangevuld worden met een gym / pauzeontzegging. Gedurende deze periode meldt de pester zich dagelijks bij directie.

Wanneer blijkt dat fase 1 t/m 3 niet afdoende geholpen heeft, wordt in een gesprek met directie bepaald wat de te nemen vervolgstappen zullen zijn. Advisering tot het zoeken van een andere school behoort hierbij tot de mogelijkheden. Tevens zal dan het protocol "Schorsing en Verwijdering" (SOPHO), op de Optimist genoemd: protocol gewenst gedrag, in werking treden.

Schematisch overzicht van de aanpak:

Begeleiding van de gepeste leerling

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest?
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij / zij voor tijdens en na het pesten?
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie, bijvoorbeeld je niet afzonderen.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Praten met de ouder(s) van de gepeste leerling en de ouder(s) van de pester(s).
- Indien nodig/gewenst inschakelen extra begeleiding van bijvoorbeeld de schoolbegeleidingsdienst of aanbieders van sociaal-emotionele vaardigheidstrainingen.

Begeleiding van de pester

N.B. : Dit is net zo belangrijk als de begeleiding van de gepeste leerling.

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken / pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling). Laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses aan laten bieden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest — belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt.
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-denk-doe'-houding of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouder(s) en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?
- Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD.

Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- Een problematische thuissituatie
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- Voortdurend met elkaar de competitie aan gaan
- Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt

Adviezen aan de ouders van onze school

Ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de eigen leerkracht bespreken.
- Het gepeste kind niet over beschermen, bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen'. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog kan toenemen.
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport of deelnemen aan een club.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders:

- Neem de ouders van het (gepeste) kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan. Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

Leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, ouders uit de ouderraad en de medezeggenschapsraad onderschrijven gezamenlijk dit pestprotocol en verplichten zich tot het volgende:

- Hulp bieden aan het gepeste kind en de pester
- Hulp bieden aan *de zwijgende* middengroep
- Hulp bieden aan de leerkracht(en) en de ouder(s)
- Het bewust maken en houden van alle betrokkenen van het probleem
- Het aanstellen van een vertrouwenspersoon op school
- Elk jaar wordt dit protocol geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
- Het protocol is terug te vinden op de site van de school www.obsoptimist.nl.

Tenslotte

De leerkrachten van de Optimist, de oudervertegenwoordiging in de MR onderschrijven gezamenlijk dit pestprotocol. Met het pestprotocol willen we duidelijk stelling nemen tegen pesten en gaan we voor 'De pestvrije school'!

Contact

Vertrouwenspersoon voor leerlingen en leerkrachten : Marianne Harmsen
 Gedragsspecialist en contactpersoon voor ouders : Anne-Marie van Holst
 Kindercoach/Anti-Pest coördinatoren : Elise Verheggen en Dinah Otto

DE 10 TIPS TEGEN PESTEN!

1. Praat veel met elkaar over pesten.
2. Je bent stoerder als je NEE zegt en niet meedoet met pesten.
3. Als er iets is vertel het altijd aan de juf, meester, leiding en/of je ouders.
4. Probeer jezelf te verplaatsen in de ander die gepest wordt.
5. Zet geen groepjes tegen elkaar op, maar zoek elkaar op.
6. Stop uitsluiten, discrimineren of roddelen met woorden, briefjes, Internet en/of telefoon.
7. Chanteren en [be]dreigen doen wij niet, ook niet fysiek. Stoeien mag, vechten niet!
8. Kom voor jezelf op, geloof in jezelf en laat niet over je heen lopen.
9. Help een gepest kind en sluit nooit iemand uit.
10. Lach met elkaar en niet om elkaar.

www.moed.nl/suskeenwiske

© Standaard Uitgeverij

